

САМАПОМАЧЬ СВАТАРОМАЧЬ

Беларуская
Коопэратыўна-
Гаспадарчая
Часопіс

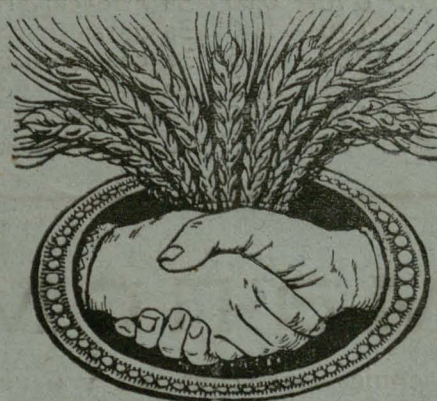
ЛД.

Год III.

Вільня, Сакавік 1934 г.

№ 3.

Хай злыдні над намі,
скрыючуць зубамі
Любі сваю ніву, свой
край,
І, колькі ёсць сілы,
да самай маілы
Ары, барануй,
засявай!..
ЯНКА КУПАЛА.

Усе вялікія на-
дзеі народаў і ўсе цы-
вілізацыі былі ство-
раныя дабравольнымі
стараньнямі аб'ядна-
ных людзей... самапо
маччу.

Джордж РЭССЭЛЬ
(Ірляндзец).

<i>Бач.</i>		<i>Бач.</i>	
1. Мала цешыцца — трэба працаваць	17	8. Падкармливайце галодныя пчочы	23
2. „Nia krašci i nie bajaccal“	18	9. Як выратаваць пчолы нядаўна апаў-	
3. Кооперасуја ci revalucyja?	18	шыя з голаду	23
4. Uspramažecie Kooperatyŭny Fond!	20	10. Барацьба са шкоднікамі ў садзе	23
5. Кооператывуја павіну	20	11. Нож і пілка ў руках садаўніка	24
6. Аб каровах да працы	21	12. Гаспадарчая хроніка	<i>на вокл.</i>
7. У пару вываду куранят	22	13. Наша пошта	„

Цэны у Вільні.

19 III.34 г.

Збажжовыя.

Мука пшанічная 0000	33.75—34.00
Мука жытняя да 55проц.	24 25—25.00
Мука жытняя да 65 проц.	20.00—21.00
Мука жытняя сітковая	—17.50
Мука жытняя разовая	18.00—18.25
Сэрадэля	11.91
Ляннае семя	45.18

Мяса і скуры.

Паводле натаваньяў в дня 20 III.34 г.

Валовіна, бітая вага, за кілё	0.70— 0.90
Валовіна, перады (кашэрнае)	1.20— 1.30
Цяляціна	0.65— 0.75
Сьвініна	1.10— 1.23
Скуры быдлячыя сьвежыя за кілё	1.20— 1.30
Скуры цялячыя, за штуку	4— 5 зл.

Малочныя, яйкі, мёд паводле натаванья в дня 21.III.34 г.

Масла найлепшае за кілё ў гурце	3.30—	3.40
у дэтталю		3.80
Масла сталовае у гурце	3.10—	3.20
„ у дэтталю		3.60
Масла салёнае у гурце	3.10—	3.20
„ у дэтталю		3.60
Сыры наваградзкія у гурце за кілё		2.20
„ „ у дэтталю		2.60
Яйкі ў гурце за капу	3.90—	5.40
у дэтталю за штуку	0.07—	0.10
Мёд у гурце за кілё		2.60
у дэтталю		3.00

Грошы.

За літоўскі літ	0.88 зл.
За латыскі лат	1.33 „
За савецкі чырвонец	1 00 „
За рубель золата у	
5-цірублёўках	4.65 „
10-цірублёўках	4.68 „

„Самапомач“

Часопісь выходзіць раз у месяц.

Падпісная плата аднаго экзэмпляра каштуе:

На год	3.— зл.
На паўгода	1.75 „
На 3 месяцы	1.20 „

Заграніцу — ўдвая даражэй.

Цана асобнага нумару 40 грашоў.

Цана абвестак паводле ўмовы.

Коопэратывы, гурткі і прыватныя асобы, што выпісваюць на адзін адрэс найменш 10 экзэмпляраў „Самапомачы“ (камплект), плацяць за экзэмпляр толькі 1.20 зл. за 10 экз. 12 зл. Пакуль хорціць запас, да кожнага комплекту (дзiesiąтка) будзе бясплатна далучаны адзін Беларускі Адрывны Календар на 1934 г., а за даплатай 1 зл. і гадавік „Самапомачы“ за 1933 г. Грошы на «Самапомач» пасылаць на чэкавае конто інж. Клімовіча у П.К.О. № 180.485, а ўсякія пісьмы — на адрэс:

Рэдакцыя „Самапомач“, Vilnia, Połackaja vul. 4—10
(Wilno, Połocka 4—10).

Рэдакцыя адчынена ў аўторкі і пятніцы ад 9-ай да 11-ай гадз. дня.

Adres:

VILNIA (Wilno), Połackaja vul. 4—10.

Самапомач

Hod III.

Vilnia, Sakavik 1934 h.

Nr. 3 (20).

Мала цешыцца — трэба працаваць.

Думка паступовага пацырэння нашае часопісі, аб чым пісалі мы на гэтым месцы ў апошнім нумары „Самапомачы“, знайшла ў кругох чытачоў радаснае прыняцце. Будзем аднак шчырымі і скажам проста, што радасьць гэта нас тымчасам „ані парыць ані зябіць“: для творчае працы, апрача радасьці патрэбна йшчэ і зразуменьне.

Алэ, трэба зразумець, што пашырэнне часопісі само сабой стацца ня можа. Патрэбна да гэтага йшчэ большая чым дагэтуль самкнутасьць самых чытачоў, для каторых часопісь прызначана, бо граніцаў ахвярнасьці ў выдаўцоў часопісі і бязінтэрасоўнасьці ў ейных супрацоўнікаў далей пасунуць ужо ніякім чынам ня можна. Суму грошаў, патрэбных дзеля праектаванага павялічэння часопісі мусяць даць самі чытачы; не дарма, але ў форме падпіскі на часопісь, асабліва ў форме падпіскі на дзесяткавыя камплеты „Самапомачы“: адзін экзэмпляр 12-цібачыннай часопісі каштуе тады толькі 10 грашоў. На гэткі дробны і разам з тым гэтак карысны мясячны выдатак без найменшага намыслу можа пазволіць сабе і найбяднейшы наш гаспадар.

Трэба толькі кожнаму нашаму гаспадару, які ўмее чытаць, даць магчымасьць быць учасьнікам гэтага камплету, ці йнакш кажачы — сабраць у кожнай вёсцы ня менш 10-цёх людзей ахвотных мець часопісь. Грошы тут рэч другарадная — патрэбна толькі ахвота і добрая воля. Спадзяёмся знайсці іх у вясковай нашай інтэлігенцыі і самога перадавага сялянства. Дык да іх перадусім і звяртаемся:

ГРАМАДЗЯНЕ! Прычына галіты нашай вёскі ня толькі ў нястачы сродкаў матэрыяльных, але яшчэ больш у адсталасьці спосабаў гаспадараньня. Навучыцца гэтых спосабаў можна толькі ў школах — што не для ўсіх магчыма — або з агульна даступнай гаспадарчай часопісі. Гэткай часопісяй ёсьць мясячнік „Самапомач“, які да таго ўжо

ад 1-га красавіка с. г. павялічваецца у паўтара раза (12 бачын),
а ад 1-га кастрычніка — магчыма і ў два разы (16 бачын) проці
сягоньяшняга свайго выгляду.

На недаступнасьць „Самапомачы“ — варункі падпіскі глядзі побач на вокладцы — ніхто вымаўляцца ня можа. Дык хай кожны станецца падпішчыкам „Самапомачы“: чым больш будзе падпішчыкаў, тым хутчэй зможам нашу часопісь павялічыць да такіх размераў, каб кожны знашоў у ёй усё сабе патрэбнае. Хай-жа гэта станецца найхутчэй!

Найперш мусяць ісьці гаспадарчая асьвета, а дабрабыт за ёй прыйдзе сам. Ніколі наадварот! Зразуменьне гэтай праўды хай будзе экзаминам нашага земляробства і хай гэты экзамін пакажа, што вёска наша ўжо грамадзка даспявае. Не забудзьмося ўрэшце гэтай праўды, што „які пан — такі і крам“: якія чытачы — такая і іхняя часопісь.

Ад сягонья лёс „Самапомачы“ залежа ад ейных чытачоў!

Рэдакцыя і Адміністрацыя
„САМАПОМАЧЫ.“

Усім, хто дагэтуль ужо прыслалі асабістую падпіску (3 зл.) на „Самапомач“, а хацелі-б перайсьці на падпіску ў камплекце, — прысланыя грошы могуць быць пераведзены на рахунак камплету: трэба дзеля гэтага толькі наведзіць рэдакцыю і забавязьца даплаціць рэшту, і зн. 9 зал. не пазьней 30 чэрвеня с. г.

„Nia krašci i nie bajacca!“

Nia susim zvyčajnyja hetyja slovy prof. T. G. Masaryka — prezidenta Čechaslavačy ny, kidajem my tut da ahulnaha razvažannia nie dziela taho, kab kaho-niebudź z našych pavažanych čytačoŭ i kooperatyŭna-haspadarčych pracauŭnikoŭ padazravać u kradzieży ci ŭ niečym padobnym, a robim heta, kab źviarnuć uvahu, što **nia možna ŭ XX-tym vieku pasľuhoŭvacca sposabami pracy ŭžyvanymi 200—300 hadoŭ tamu nazad...**

Kankretna: žyćciom razbudžanaje ŭ šyrokich kruhoch nasielnictva Zach. Bielarusi zacikaŭleńnie da kooperacyi sarhanizavała tam-siam kooperatyŭnyja placouki. Los hetych placovak — kooperatyvaŭ usiakaha vidu — ścisła źviazany z ułaścivaściami tych ludziej, katoryja imi pačali kiravać. I tak, jość placouki, što da siahońnia nie zdradźajuć strachu prad žyćciom i dobra raźvivajucca, a jość uznoŭ i takija, što choć i pačali „za zdravie“, to kančajuć adnak „za upokoŭ“. Kali pryhledzicca bližej da hetych apošnich, dyk nia možna abaranicca ad uražannia, što ludzi pracujučyja ŭ ich, adva-žyŭšysia časam pryznacca da svajoj bielaruškaści (ci nie patrapiušy jaje schavać — pryp. drukara), za nadta rachavali na svaje „znajomašci“, „uplyvy“ i „źviasi“, čakajučy musić ad polskich sajuzaŭ, arhanizacyjaŭ i administracyjnych uladaŭ, kab tyja pahľadzili ich za heta pa haloŭcy. *Sancta simplicitas!..**) Bo i jak inakš vytłumačyć toj fakt, što adna-druha-

*) sviataja prastadušnaść.

ja pieraškoda i ūsio raptam chistajecca i valicca.

Šlach usiakaj bielaruskaj raboty ŭ sučasnych varunkach nia ūšcieleny kvietkami; tak-sama i šlach raboty kooperatyŭna-haspadarčaj. Pieraškody ŭ sučasnych varunkach isnavannia bielaruskaha Narodu ŭ Zach. Bielarusi jość i buduć. Ale-ž ich treba pieramahać i łamać usimi dastupnymi sposabami, a nie ad ich uciakać! Bo i chto-ž vyjhraŭ bitvu ūciakujuć z placu boju? Dzie i kali?

A ŭ nas choćak tak rabić, i to nie adnojčy i nie ŭ adnym miescy. Akolnymi ślachami i praz pastarońnich ludziej vypadkova dachodzjać tolki čutki, što tam i tam była takaja i takaja napr. pieraškoda ŭ pracy. Ale „barani Boža, kab ab hetym daviedaŭsia kulturny śviet sposabam ahulna pryňiatym — praz bielaruskuju presu! Nie! Lepš u cichašci i pakory prahlynuć, a časam i ūdavicca zadanej pilulaj, čym rašycca na krok hodny čaľavieka baračbita i pryňać česny boj“. — U rezultacie hetkaha maŭčańnia nijakaja praca nia robicca, hoład pašyrajecca, a na apraŭdańnie i vytłumačeńnie niama nidzie paludzku zarejestrovanych faktaŭ. Ci-ž možna vydumać jašče lepšuju sytuacyju dla roznych „pryjacielaŭ“ Bielarusoŭ tut, u Kraju i na hrunie mižnarodnym?! Mo- huć jany i dalej biaskarna ćvierdzić, što nas niama, a kali dzie-štoś i jość, dyk nam dobra žyviecca, bo ab našych biedach nidzie nia čuvacca. Ci-ž nia hetak? A vinavata hetamu časta karyhodnaja biazdarnaść našaje-ž intelihiencyi! Tak!

Heta adno.

Druhim, nia mienš važnym i taksama ŭ

Charles Gide.

Kooperacyja ci revalucyja?

Profesar Charles Gide (čytaj—š a r l ž i d), francuz, žyŭ ad 29.VI.1847 da 13.III.1932 h. i ličycca da siahońnia adnym z najboľš pranikli-vych teoretykaŭ kooperacyi, pieradusim rabotnicka-spažyvieckaj. Stajaŭ jon, možna skazać, pry kaľcysy francuskaj kooperacyi i staranna aplakavaŭsia joj biezupynna, a asabliva, kali dla kooperacyi hrazili jakija-niebudź niebiašpieki. U adnu z takich chvilinaŭ niebiašpleki (u 1888 h.) prof. Gide mieŭ svaju słaŭnuju lekcyju na temu „Budučynia kooperacyi“, u katoraj miž inšym sna-vaŭ dumku ab tym, što pryňasie rabotnickaj klasie ppravu žyćcia: Kooperacyja ci revalucyja. Dumki niabožčyka Gide'a chaj pramoviac i da bielaruskaha čytoča ŭ 16-tyja ūhodki abvieščańnia Niezaležnaści Bielarusi (25.III.1918—25.III.1934) — red.

Pryčynaj, katoraja parvala brackaje zlučvo pamiž kooperacyjaj i socyjalizmam, była dahadka francuskich socyjalistaŭ, što im uda-losia zrabic adkryćcio: što dziela ūniezalež-nieńnia rabotnickaj klasy znajšli sposab boľš skutkoŭny i peŭny ad kooperacyi, a pajmien-na — socyjalnuju revalucyju. „Narod nia vie-

ryć užo ŭ kooperacyju prosta dziela taho, što vieryć u revalucyju.“

Nie chaču tut havaryć ab zakonnaści revalucyjnaj dumki... Nia mieŭ-by achvoty piare-čyć, što hety krajni sposab nia moh-by kališ być nakinienym... Chacieŭ-by tolki vam daka-zać, što navat u wypadku nieabchodnaści he-taj revalucyji, kooperacyja jość adzinym pry-hatavaŭčym srodkam, jaki daŭ-by rabotnickaj klasie mahčymaść sabrać plady, katorych ča-kaje.

Dapuścim, kali choćacie, što sapraŭdy socyjalnaja revalucyja zaŭtra zbudziecca. Mi-nuŭ kryvavy dzień i revalucyja pieramahla; narod vyjhraŭ na ceľaj linii. Miašćanstva, jak klasa, vybita, pryvatnaja ūlasnaść skasavana; ziamla, padziemnyja bahactvy, fabryki, mašy-ny, handlovyja damy, čyhunki, banki i ichnaja kasavaja hatouka—usio ŭ rukach narodu. — Bačycie, što ūsio maluju vam z boku dobraha. Paľazyllisia vy ŭ miašćanskija pašcieli i zaľaty-ja sny vas zaspaili... A što pašla? Hetaje dabro, fabryki, čyhunki, banki, handlovyja da-my treba pušćić u chod. Treba-ž uznoŭ puš-ćić u ruch heny vahromnisty narodna-haspadarčy arhanizm vytvorčašci, kruhavarotu i pa-

pašledztvach svaich veľmi niebiašpiečnym abjavam u našych pamiesnych haspadarčych pracauňikoŭ jošć niezrozumieły strach prad „palitykaj“ i prad źviaziami z centrami bielaruskaj arhanizavanaj raboty. Niama sumnivu, što zdarajucca na vioscy wypadki roznaħa strašaiŭnia, heta praŭda. Ale praŭda i toje, što strašac̄ taho, chto baicca! Palityka dla palityki heta adna reč, ale i toje, što bielarusy nahuľ žyvuć pad soncam -- heta taksama palityka! Apalityčnašć nia jošć indyferentnašćiu da palityčnaħa pałažeńnia i chto ũ imia hetkaj „apalityčnašćiu“ chacieŭ by schavacca ũ cień, toj jošć zvyčajnym niaħodnikam. Nie pamoža tut ničoha i pryvornaje „purytanstva“ tych, što admaŭlajučysia „abstavinami“ chacieli-b schavacca pad fihavv listok da „lepšych časou“, kab tady adrazu vypluć „žyšćieŭnikami“ (ad hetaha i „purytanstva“) na „šyroki ja vody“. Kandydaty hetkaha „purytanstva“ musili-b viedac̄, što volna im za siabie ũnia-ruchomicca i zamierznuć siarod žyćcia, ale samo žyćcio ad hetaha ani na chvilinu astanavicca nia moħa. Žyćcio heta biespraryŭnašć i chto jaho razryvaje jošć škodnym samahubcam.

Padsumoŭvajučy ũsio skazanaje treba pryšći da vysnaŭku, što ũ XX-tym vieku treba pracavać i zmahacca tolki novačasnymi sposabami. Nia treba dzieľa hetaha „narušac̄ publičny paradak“, ale treba ũmieć abaranić isnujučuju literu zakonu, ci jnakš kažučy: **čviorda i rašuća damahacca taho, što zakonam dazvolena.** Karać za heta nihto nia maje prava. A kali niejdzie zdaracca pieraškody suproč hetkaha vyraznaħa damahańnia prava, dyk nia

treba ich trymac̄ schavanymi i pieradavać tolki „na vucha“, ale treba:

1. zaħadać umotyvvavanaha adkazu na pišmie,

2. adkaz hety vykarystac̄ dzieľa złažeńnia ũ pradpisanim časie i miescy skarhi (zaħaleńnia),

3. dzieľa rejestracyi pracy i pieraškodaŭ, a taksama dzieľa fachovaj parady zaraz-ħa treba koħnajne takoje zdareńnie, razam z kopi-jaj dakumentaŭ padavać da ahulnaħa viedama praz bielaruskuju presu. — Dla spravaŭ kooperat.-haspadarčych služyc̄ na heta „Samapomać“.

Dyk nia trymajma ĺalaŭ svaich zamknionymi na siem zamkoŭ, a vykarystoŭvajma ich jak dobruju zbroju ũ damahańni naleħnych nam pravoŭ!

A. K.

Новую коопэратыву ня рушыце з месца, а ў заснаванай ўсцяж будзеце працаваць з стратамі, калі ў Вас ня будзе людзей знаючых ідэювы асновы коопэрацыі, правільнае кніаводзтва, таваразнаўства, арганізацыю і тэхніку прадажы, коопэратывнае права і гандлёвую карэспандэнцыю. — Усяю істага найлячэй, бо нікуды ня выляджаючы, можаце навучыцца зараз-ħа запісаўшыся на Завочны Курс Коопэрацыі пры рэдакцыі „Самапомачы“. Навучаньне на Курсе бясплатнае Пісьмы адрасуйце ў рэд. „Самапомачы“: Вільня, Полацкая 4—10.

dziełu dabra, katory štodzienna ũtrymoŭvaje haspadarčaje žyćcio kraju i katory, kali-b astanaviŭsia na adziny tolki dzień, dyk cely socyjalny aparat pryvioŭ-by da śmierci, taksama jak zatrymańnie bieħu kryvi pryviało-b da biezadkłađnaħa zaniku žyćcia.

I nie adhavarvajciesia, što ũsio heta budzie dzieicca pamału, što budziecie mieć dosyc̄ času dy što ũsich hetych rečaŭ navučyciesia. — Budzie heta moħa ũ dni buntu i na barykadach, — budzie tady čas vyvučycca hetych spakojnych zaniatkaŭ? Nie, napeŭna niel Vymahańni socyjalnaħa žyćcia nie pazvolać vam ani dnia, ani adzinaj minutyl! U adzin miħ budziecie zmušany bracca za haspadarčaje kiraŭnictva i ũziać na siabie za heta adkaznašć, bo ũ praciŭnym wypadku hramadzianstva zahinie — ci jnakš kažačy, nie zahinie, ale ũ śmiarotnych sudarhach adkinie novy hramadzki ład, katory jaho dušyc̄, a chopicca za žyćcio papiaredniaje. Pamiatajcie, što chaj zachopić ũladu jakaja-niebudź partyja, kali jana aka-žycca niazdolnaj zapeŭnić dla kraju biazupynny bieħ haspadarčaha žyćcia, nia ũtrymajecca, zaniknie! Revalucyjnyja socyjalisty mohuć pieramahčy ũ sta bajoch, robotnickija hramady

mohuć nasić čyrvony ściaħ pieramohi z adnaħo hałoŭnaħa miesta ũ druhoje, kali adnak nia buduć zdolnymi ũ miħ voka zamianić ũlašnikaŭ, kapitalistaŭ, pradpryjemcaŭ, kupcoŭ—ludźmi spasiarod siabie samych, usio raźminiecca z metaj i ũsio treba budzie pačynać ad pačatku! Nie kažu hetak tolki ja, ale ũžo Hercen, bačka anarchizmu, napisau: „I kali b porach (dynamitu jšće nia znaŭ) ũzarvaŭ (vykiŭnuŭ) siahońnia hety stary świet u pavietra, pabačyli-b, jak jon uznoŭ rodzicca z popielu, naħal! — uznoŭ miašćackil!“

Dyk što-ħ! Pačuvajeciesia zdolnymi hetak z dnia na dzień zamianić klasu, katoraja aħ da siahońnia kiravała haspadarčym žyćciom?— Kali adkaħacie „tak“, pazvolu sabie skazać, što tak zdolnyja hałovy musili-b być skramniejšymi! Mħčyma, što i patrapili b vy pradukavać bahactva tak, jak pracadaŭcy, bo-ħ heta bahactva vy sami vyrablajecie. Ale padumajcie, što pradukcyja siahońnia jošć tolki druħaradnym skłađnikam pradpryjemstva: handlovaja starana jošć najvaħniejšaj i ad jaje zaleħa ũdača abo hibieli. I hetu handlovuju viedu, haspadarańnie kapitalam, u rachunkach katoraha dosyc̄ pamyłki ũ niekalkich centymach,

Uspamažecie Kooperatyŭny Fond!

Hod tamu nazad zapačatkavany Kooperatyŭny Fond pry red. „Samapomačy“ daŭ mahčymašć z pačatkam 1934 h. uruchomić hetak patrebny Zavočny Kurs Kooperacyi, z jakoha pilna karystajuć kala 2-ch dziesiatkoŭ kandydataŭ na kooperatyŭnych pracauŭnikoŭ. Kurs daviedzieny ũžo da paŭly i ũsio pramaŭlaje za tym, kab daviašći jaho da kanca. Na vialiki žal adnak slabyja ad pačatku našy finansavyja zapasy z časam vyčerpvyjuca da dna. Redakcyja „Samapomačy“, kab zapeŭnić učašnikam Kursu biespraryŭnašć navučaŭnia, i nia majučy ułasnych na heta srodkaŭ, rašyłasja na darahuju pryvatnuju pazyčku, u mocnaj nadziei, što apłaty ad novaprybyvajučych z časam kursantaŭ daduč mahčymašć hetu pazyčku splacić. Žyćcio našy spadziavaŭnia aprauđyvaje, bo novyja kursanty ũšćiaž napłyvujuć.

Dziela taho adnak, što darahi pryvatny kredyt nas velmi hniacie, adklikajemsja da šviedamaha bielaruskaha hramadzianstva z prošbaj-zaklikam uspamahčy Kooperatyŭny Fond dašlymi składkami, jakija pa ũplyvie karotkaha času mohuč być ũžo viernieny.

Hramadzianie, pamažecie dobrej spravie, bo ũzhadavaŭnie maładych kadraŭ bielaruskich kooperatyŭnych pracauŭnikoŭ heta siahoŭnia najpeŭniejšaja moža padstava našaha ũsienarodnaha adradžeŭnia!

Składki prosim slać na konto P. K. O. Nr. 180.485. — inž. A. Klimoviča. Vilnia.

cab ad hetaha paŭstali rožnicy ũ niekalkisot tysiać frankaŭ,*) asablivaje heta ũmieŭnie, što miarkuje nad tym, jak znajšći kupcoŭ aŭ na kancy švietu i znajšći ich tam, dzie dahetul ich nia bylo, praniučać kaprysy mody, adhadac, jakaja budzie moda zaŭtra i zatrymac biazupynnyja jejnyja žmieny napierad ũžo зробlenymi žmienami formy vyrabaŭ, usiu henu handlovuju stratehiju, katoraja taksama patrabuje navuki jak i stratehija vajennaja, katoraja jak i jana maje svaich kapitanaŭ i hieneralaŭ... — ci vy hetu mastackuju viedu znajecie? A patrapić rabotnickaja klasa nazaŭtra pa revalucyi paddacca hetaj dyscyplinie i hetamu paradku ũ pracy, katory jošć kaniešnym varunkam kožnaha masavaha pradprijemstva?

I nie kažecie mnie, što hetaha lohka navučyciesia, bo intelihencyja vaša roŭnaj intelihencyi miašćanskaj. Vieru ũ heta, bo ja nia z tych, katoryja dumajuć, što kiraŭnictva pracadaŭcy vymahaje bolšych zasluhaŭ; ale jašće adnojčy pytaju, dzie i jak hetaha navučyciesia? Nie navučyciesia, kali budzecie pra-

*) Frank — nazoŭ adzinki francuskich brošaŭ, tak jak zloty ũ Polšćy. Siahoŭnia za frank plaćiac kala 35 hrašoŭ.

Kooperatyŭnyja naviny.

Novaja navukova-dašledčaja placoŭkŭ bielaruskaje haspadarki. Schod Rady Biel. Instytutu Haspadarki i Kultury dnia 18 h. m. ũstanaviŭ dzieŭla navukova-dašledčych metaŭ asobnuju Sekcyju Ekonomiki i Statystyki. Sekretarom Sekcyi vybrany inž. Ad. Klimovič. Asobaŭ žadajučych i mohučych pracavać u hetaj halinie prosiać zapisvacca ũ kancelaryi Instytutu (Zavalnaja 1-1), abo ũ redakcyi „Samapomačy“ (Połackaja 4-10).

Adnaŭleŭnie „Pčala.“ U niadzielu 18 h. m. abdyšia ahuŭny Schod siabroŭ bielaruskaha kooperatyŭnaha T-va „Pčala“, na jakim vybrany novyja ũłady t-va i namiečany plan pracy na budučynlu. Schod miž inšym pastanaviŭ žmianić statut t-va u tym sensie, kab jaro mahlo zakłađac na pravincyi svaie oddziely i vlašći žbl-raŭnie lekarskich ziołak. Abviestki sudovyja pastanoŭlena pieraniešći ũ biel. kooper. časopiš „Samapomač.“ — Kantor t-va miešćicca u pamiešćakŭni: Vilnia, Karaŭleŭskaja 3—8.

Novela (žmiena) polskaha kooperatyŭnaha zakonu, ab katoraj my ũžo davoli pisali, pryniata ũžo Sojmam i Senatam. U Sojmie heta sprava rožhladałasja 24 lutaha. Kudy ciapier buduć staraca pavlarnuč kooperacyju pry novych paradkach-dahadacca nia trudna. Pieramoža adnak toj, chto vykaža bolš šviedamašći i zdatnašći. Heta peŭnajel!

Novaja ukrainskaja kniha ab kooperacyi. Revizyjny Sajuz Ukrainskich Kooperatyvaŭ — u Lvovie tolki što vypuščiu na knižny rynek velmi cennuju knihu „Ideolohija Kooperacyi,“ katoruju z-za niastacy tymčasam adpaviednoj literatury bielaruskaj, šćyra radzim paznac i našym kooperatyŭnym pracauŭnikom bielaruskim. Kniha na 108 bačynach vialikaj vašmiorki padaje dasloŭnyja dumki ab kooperacyi takich jejnych ideolohaŭ, jak: Owen, Fourier, Gide, Totomianz, Webb, Poisson, Muller, Staudinger, Tuhan-Baranoŭski, Worbas. Holyake i inš. — Knižka kaštuje tolki 2 zł. i dastać jaje možna u RSUK: Lvou, Mickieviča 12.

cavać jak padzionnyja rabotniki, abo i kali nastanie biaspłatnaje i abaviazkavaje navučaŭnie ci navučaŭnie poŭnaje, vymahanaje niekatorymi prahramami, ad katoraha čakajuć čaradziejnaj niejkaj mocy. Pazvolcie mnie, prafesaru, katory zdaŭ ũžo nia mała ekzaminaŭ u svaim žyćci, sumnivacca ũ tym, što datyča navučaŭnia na školnaj laŭcy z haliny viedy praktyčnaj. Jošć adzin tolki sposab dla rabotnickaj klasy navučycca jak abchodzicca z kapitalami, jak vyčvičycca ũ handlovaj praktycy, u mehanizmie masavych pradprijemstvaŭ, heta znača navučycca haspadaryć na svoj sobski rachunek — što stacca moža toliki pry sarhanizavaŭnia ũ kooperatyŭnych arhanizacyjach. Kooperatyvy spažyvieckija, kredytyvoja ci vytvorčyja daduč rabotnickaj klasie viedamašći, katorych u pažadany dzieŭ budzie jana patrabavać.

Dziela taho tyja, chto vam čvierdziać, što sučasny haspadarčy ład možna žmianić adnym kivam ruki, ašukivajuć samych siabie abo vas. Kali havaryć ab revalucyi palityčnaj, dyk mahčyma: troch dzion moža chapić, kab škinuć karala, bo niama ničoaha krachčejšaha jak tron! Ale kali havaryć ab zamienie celaha haspadarčaha ładu ładam novym, patrebna dla he-

Сельская гаспадарка.

Аб каровах да працы.

Прачытаўшы ў № 1 с. г. „Самапомачы“ артыкул А. К. „*Коль ці карова?*“, хачу падзяліцца з чытачамі тымі ўражаньнямі, якія прыйшлося мне вынесці з сялянскіх гаспадарак ў Чэхаславацыі. Перадусім не магу не зазначыць, што тутакра пры добра абдуманым вядзеньні гаспадарак сяляне і на дробных гаспадарках жывуць у шмат разоў лепш, чым у нашых, беларускіх краях. Зямля ня ўсюды добрая, у многіх мясцох ня лепшая чым на Беларусі, але кожная пядзя яе выкарыстоўваецца. Каменьняў і гліны ёсьць усюды даволі, дык мала відаць дзеравяных будынкаў: хаты, хлявы і гумны мураваныя, крытыя бляхай. Хаты будуецца найбольш двухпаверхныя і маюць па 8—10 асобных памяшчэньняў. Апрача пакою, працоўнай хаты, кухні з плітой і печая для пячэньня хлеба ёсьць там склады для збожжа ці іншых тавараў, а пад хатай — скляпы для бульбы, варыва і г. д. Усё пад адняй страхой. Увесь край — на палавіну земляробскі, а на палавіну прамысловы. У фабрыках вырабляюцца ўсякія гаспадарчыя прылады і машыны, у тым ліку і трактары, аднак трактары ў сялянскіх гаспадарках амаль што ня ўжываюцца. Найбольш ужываецца жывая сіла, асабліва карова. Вялікі і багаты лясны

край Шумава*) працуе толькі каровамі. Каровы (у запражцы па дзьве) цягнуць плуг, барану, малатарню, сячкарную, возяць збожжа, сена, дровы з лесу і ўсё, што трэба. Пашы няма, дык каровы зіму і лета кормяцца у хлявох сечкаю, мяшанаю з мукою, вострубамі і даюць — у час цяжкой працы — звычайна па 6 літраў малака ў дзень кожная. Улетку, калі кормяцца зялёнаю сечкаю, удой павялічваецца да 8 літраў ад каровы ў дзень. Сяляне кажуць, што працуючая карова, калі яна добра кормлена, дае больш — клуштага — малака, чым тая, што не працуе.

Зажытачны гаспадар мае па 8—10 кароў, ня лічачы падцёлкаў. Быдла добра даглядаецца і часта падсьцілаецца, дык гною бывае шмат. Кожныя тры дні гной выкідаецца з хлявоў і прэе ў асобных гнаішчах перад хлявом. Частка гною ідзе на поле, а частка, пераробленая ў кампост, на сенажаці. Штучных гнаёў у горах мала хто ўжывае. Лішкі малака збываюцца ў коопэратывы.

Харчуюцца сяляне вельмі добра. Чорнага хлеба ніхто ня знае. Ядуць хлеб белы з чыстай жытняй мукі. Калі адзін раз беларускі студэнт прывёз свой чорны хлеб, сьпечаны з прымешкаю бульбы, дык людзі здзівіліся — як можна такі хлеб есці. Апрача

*) быццам наша Палесьсе, толькі гарыстае — рэд.

taha doŭhaja pryhatavaŭčaja praca, padobnaja da tej pavolnaj i cichoj pracy... jakaja ŭ hlybiniach Cichoha akijanu niabačnym i biazupynnym trudom tvoryć karalavyja vastravy ci padymaje na dne bahna tajomnuju budovu kryštaŭ... zaŭsiady z varunkam, kab cieča nie zamučilasia!

Uspaminaju pry hetaj akazii hutarku, jakuju mieŭ ja adnojčy z adnym pieradavym dziejačom socyjalistyčnaj partyi. Havaryŭ mnie ab patrebie revalucyji; ja jamu skazaŭ: „Vierycie ŭ evolucyju (sapraŭdy ŭ jaje vieryŭ), vierycie, znača, što hramadzianstva moža pieratvarycca tolki dziejaščiu pryrodnym zakonam i što hetyja pieramieny zaŭsiody pavolnyja, zmysłami blizu niezaŭvažnyja. Kolki stahodździaŭ patrebna było na toje, kab z rabstva vyvinulasia niavolnictva, a z niavolnictva — najemnictva! Jak možacie tady dumać, kab socyjalnaja revalucyja stałasia za adzin dzień?“

Adkazaŭ mnie: „Evolucyja susim nie pierča revalucyji; sama pryroda pierakonvaje nas ab hetym prykladami. Uvažajcie na kuranio ŭ jajku: raźvivajecca pavodle pryrodnym zakonam, katoryja kirujuć raźvićciom kažnaj żyvoj istoty, ale pryjdzie dzień, kali musić dastacca z jajka, udarami dziubki raźbić łupinu jajka, jakaja stałasia dla jaho vastroham. Voš jahonaja revalucyja! Taksama i rabotnickaja klasa

budzie musić u dzień, kali zachoča tryvała ŭniezaležnica i vystupić na soniečnaje śviatło, nasillem raźbić henu hrubuju karu zakonaŭ, upiaredžaŭniaŭ i manapolaŭ, katoruju čas kruhom jaje vytvaryŭ i trymaje jaje ŭ praŭdzivym vastrozje; heta budzie naša revalucyja i budzie jana susim u zhodzie z zakonami pryrodnymi“.

Heta nia byŭ błaŭhi adkaz. Pazvolcie mnie skazać vam, što ja jamu na heta adkazaŭ. Sapraŭdy, kuranio, kab vyklunucca, musić zrabić henu, jak jaje nazyvaje, maľuju revalucyju; kuranio adnak starajecca, kab nie raźbić jaječnaj łupiny chutčej, jak u dzień, kali ŭžo ŭsiocela razaŭjecca, kali ŭžo apierycca, budzie mieć dziubku i kipci; bačycie taksama, jak tolki što vyšaŭšaje z jajka kuranio pačynaje dziubać jak bačka i matka! Kali b raźbiła łupinu jajka niekalki dzion raniej, pamiorla-b. Tut jakraz naprašvajecca pytaŭnie, ci rabotnickaja klasa ŭ hetu chvilinu calkom pryhatavana da novaha žyćcia i žyćciowych varunkaŭ, da katorych imkniecca? — Zrabić dobra, kali nie razab'jeć łupinu pierš, pokul nie apierycca, nie ŭzdabudziecca na dziubu i kipci — a ab usim hetym pastarajecca kooperacyja, dajučy rabotnickaj klasie mašyny da vytvorčaści i navučajučy jaje z imi abchadzicca.

малочных прадуктаў і яец, мяса таксама ёсць пад дастаткам. Найбольш кормяць і забіваюць для сябе парсят (поўгадовых падсвінакаў). Старых свіней кормяць на сала для прадажы.

Пасты і сьвяткі тут ня ўсюды захоўваюцца. У рабочы час, асабліва калі пагражае дождж, людзі працуюць на полях і сенажацях, пераважна папалудні.

Гарэлка тут ня ў модзе, але кожны селянін мае грош ня толькі на патрэбы гаспадаркі, але і на піва.

У гарачых краёх Шумаўскіх Альпаў і на Белых Карпатах у Славакіі сяляне жывуць бедна, вёсак няма. Аддзельныя хутары сялян раскіданы па схілах гор, па лясах. Будынкі як ластаўчыныя гнёзды прылеплены да скалы, а каля будынкаў — малая латка поля. Здараецца, што ў часе вялікіх навальніцаў, якія там бываюць часта, зямля размогне, адарвецца ад скалы і ўся гаспадарка горняка, разам з полем, зьедзе ў даліну. Так было на Вышкоўцы ў Белых Карпатах, чаго ніжэйпадпісаны аўтор сам быў сьведкаю. Сьцены мураванай хаты трохі патрэскаліся, сям'і гаспадара нічога ня сталася, а дрэвы ў садзе прадаўжалі расьці ўнізе таксама, як перад тым на гары.

Гэтыя горнякі складаюць найбольшы працэнт рабочых на фабрыках у горадзе, а тыя, што астаюцца дома, зарабляюць улетку зьбіраньнем грыбоў і ягад, асабліва малін, якіх там пропасць. Зьбіраньне лясных пладоў нікому не забараняецца, як у лясах скарбовых, так і ў прыватных.

Кароў горнякі дзяржаць па аднэй, па дзьве, на якіх таксам ездзяць і апрацоўваюць зямлю. Каровы зганяюцца ў стады і пасуцца. Кожная карова мае званок, ці бразгушку, дык водгук іх разлягаецца далёка.

Прага 4.II.1934.

М. Вершынін.

У пару вываду куранят.

Сакавік і красавік гэта месяцы, у якія кожная рупная гаспадыня стараецца пасадзіць на яйкі адну-другую курыцу, каб выгадаваць сабе раньнія кураняты. І гэта вельмі добра, бо толькі раньняя курыца здолее ў поўнай меры разьвіцца і рана пачне нясьціся. Ды, нажаль, прыглядаючыся да „курынай гаспадаркі“ нашых вёсак, ня бачым прыкладаў, каб гаспадыні абдуманна выбіралі на племя курэй і пятахоў ды рабілі адпаведны выбар яек. А якраз ад гэтага залежыць аплатнасьць гадоўлі курэй.

Зразумела, што аплаціцца гадаваць толькі такую курыцу, якая: 1) нясе найбольш яек, 2) дае яйкі вялікія, цэнныя ў прадажы, 3) нясецца ў зімовую пару, калі яйкі найдаражэйшыя. Калі маем такую курыцу, то трэба старанна адбіраць ад яе яйкі на вывад,

бо ведаем, што дадатнія свомасьці (уласьці-васьці) маткі перададуцца нашчадкам. Ня трэба толькі забывацца, што пятах няведамага паходжаньня, або пасля ненясушчай курыцы можа папсаваць ўсю работу, бо ягонья свомасьці ў большай яшчэ меры чым курыныя перадаюцца куранятам.

Далей, выбіраючы яйкі на вывад, трэба помніць, што моцныя, здаровыя кураняты выйдучь толькі з яек зьнесеных 2-хгадовай курыцай, ды такіх, якія ляжаць ня больш 2-х тыдняў.

Яйкі на вывад перахоўваем у халодным, ня лішне сухім месцы. Квактуху садзім ў спакойным месцы, дзе ўжо ніхто ня будзе яе трывожыць. Гняздо, дзе сядзіць квактуха, найпрактычней зрабіць у старой бочцы, падкладаючы пад салому пласт зямлі або дзёрну.

Кураняты па добрых бацькох, рана вясной выведзяныя і адпаведна гадаваныя, (аб чым скажам ў свой час) дадучь нам гадаўляны матэр'ял, з якога дарогай далейшага падбору можам дайсці да высокакаснай ўласнай краёвай пароды курэй.

Бязумоўна, гэта дарога вельмі даўгая, вымагаючая цярплівасьці, стараннасьці і пэўнай веды, і дзеля гэтага не для кожнага даступная.

Шмат прасьцей замяніць нашы маленькія ў большасьці вясковыя куры, якія нясуць адпаведна да сваей вялічыні маленькія яйкі, такімі ўжо ўсталенымі і выпрабаванымі пародамі, якія найбольш адпавядаюць нашым кліматычным і гаспадарчым варункам. Найбольш адпорнымі на атмасфэрычныя зьмены зьяўляюцца агульнаўжытковыя, (г. зн. і на мяса і на яйкі) цяжкія амэрыканскія расы: Віяндоты, Плімут-Рокі і Род-Айленды (Rode-Island) ці йнакш — Кармазыны. Разгледзім коротка ўласьцівасьці кожнай з гэтых расаў.

Віяндоты бываюць белыя і чорныя; першыя больш распаўсюджаныя. Нясуцца добра, але яйкі невялікія і сьветлыя, што ад'емна ўплывае на іх вартасьць.

Плімут-Рокі цёмна сівыя, колеру шуляка.*) Яйкі нясуць даволі вялікія, з цёмнай лупінай, але часта адпачываюць. Кураняты растуць добра, але вельмі няхутка парастаюць пер'ем.

Род-Айленды, або як іх у нас называюць кармазыны маюць колер пер'я медна-чырвоны, бліскучы, асабліва ў пятахоў. Яйкі нясуць сярэдняй вялічыні, цяжкія, з цёмнай лупінай; нясьціся пры добрым доглядзе пачынаюць рана (на 7-м месяцы) і добра нясуцца зімою; амаль зусім ня квочуць. Холаду не баяцца. Кураняты растуць добра, апер'яваюцца даволі хутка. Трэба дадаць, што раса гэтая адзначаецца вялікай ласкавасьцю, што вельмі аблягчае дагляд.

Усе пералічаныя расы — цяжкія і дзеля гэтага менш робяць шкоды ў гаспадарцы, бо

*) Шуляк — птушка з роду ястрабаў і соваў.

прынамся не пералётываюць праз платы, як нашыя вясковыя куры.

І так, разгледзіўшы і абдумаўшы выгады, якія можам мець пры гадаванні добрых курэй, пастараемся ўзыйсці на адпаведны шлях ці то дарогай падбору як ад сваіх курэй, ці прыдбаннем як ад курэй расовых.

Гадаваньне курэй гэта таксама ня гульня, а праца, дык стараймся, каб яна не прападала дарма, а давала якнайлепшыя рэзультаты (вынікі).

Л. В.

Падкармливайце галодныя пчолы.

Раней чым ўсё іншае ў прыродзе, будзяцца да новага веснавога жыцця пчолы. Ужо ў лютым матка перарывае свой зімовы спачынак і пачынае нясьці яечкі, бо мэтай жыцця маткі ёсць утрыманьне і павялічэньне пчалінай сям'і.

Павялічэньне пчаліных сем'яў і якнайлепшае іх разьвіццё павінна быць таксама найбольшым клопам кожнага пчаляра. Значыцца пчаляр павінен запэўніць добрыя варункі жыцця пчалінай матцы і цэлай пчалінай сям'і, а тады напэўна дасягне сваёй мэты.

Аб чым павінен рупіцца пчаляр цяпер — на прадвесні. — Перадусім мусіць забяспечыць свае пчолы ад голаду. Летаўні год ў шмат якіх ваколіцах даў вельмі благі мёдазбор, а калі пчаляр ня змог свае пчолы падкарміць і яны пайшлі на зіму з малым запасам, то цяпер могуць асыпацца з голаду; тым больш, што якраз цяпер і матка, складаючы яечкі, патрабуе шмат спажывы і пчолы ядуць больш дзеля павялічэньня цяпла пры абаграванні чарвы і самую чарву карміць трэба.

І вось тут пчаляр павінен даказаць сваю рупнасць: найменш раз ў тыдзень падслухіваць пчол і галодных неадкладна падкармливаць.

Як-жа пазнаем, што пчолы ня маюць чаго есці?

Галодныя пчолы не адразу аказываюцца, а калі пастукаем ціханька ў сьценку вульля, дык шэлясьцяць, быццам сухое лісьцё.

У цяперашні халодны час найпрактычнай падкармливаць пчолаў мядовым цестама. Мядовае цеста прыгатаўляецца з мёду і цукровай пудры; калі трудна дастаць цукровай пудры, то трэба звычайны цукар-пясочок ператаўчы ў ступе і перасеяць праз густое сита. Далей робім так: бяром 1 клг. добрага чыстага (ад здаровых пчол) мёду, награваем, каб зрабіўся рэдкім, сыплем у яго паволі 3 клг. цукровай пудры і месім як кожнае цеста. Мясіць трэба доўга, каб атрымаць цеста аднастайнае, цьвярдое, як на макаронны. З гатовага цеста робім блін і кладзём над рамкамі на драцяной сетцы. Драцяную сетку, калі яе няма, можна замяніць марляй

або ў найгоршым выпадку — вельмі рэдкім палатном. Зьверху цёпла накрываем.

Гэтакая порцыя цеста павінна хапіць пчолам аж да цёплай вясны, а тады ў меру патрэбы зможам падкармливаць рэдкім цукровым сыропам.

Л. Войцікава.

Як выратаваць пчолы нядаўна апаўшыя з голаду.

Калі пчолы прапалі з голаду ня больш чым 2—3 дні таму, радзяць ратаваць іх наступным спосабам: ўнясеце вульлей ў цёплую хату, разьбярэце яго аж да гнязда і падрамкі падсьцялеце паперу, напр. газэту. Адсуньце пару рамак, вазьмеце з сярэдняй жменьку пчол і палажэце іх на цёплае месца. Калі пасля нейкага часу пчолы пачнуць рухацца, то гэта знак, што іх яшчэ ўдасца выратаваць. Тады рамкі з пчоламі спырскайце асьцярожна рэдкім цукровым сыропам адзін раз; можна вуснамі, толькі дробненька як імгой.

Пасля гэтага ссуньце гняздо як было, а пчолаў, якія ўпалі на газэту, высыпце зверху на рамкі. Наліце цёплага цукровага сыропу ў шклянку, абвяжэце палатном і, перавярнуўшы дагары дном, пастаўце зверху на рамкі. Тады з абодвух бакоў рамак палажэце на дно вульля бутэлькі з гарачай вадой. — Вылет трэба засеткаваць. — Калі пчолы моцна загудзяць, значыцца ўсё добра. Пратрымаўшы іх праз ноч ў хаце, раніцай дайце ізноў цёплага сыропу. Калі пад раніцу пчолы зьбяруцца ў кучу, запакуйце іх як былі (падушкамі, лісьцём, саломай ці г. пад.) і вынясеце раней ў халодную хату, а тады ў садок і ў зімоўку.

(Паводле „Украінскага Пасічніка“).

Барацьба са шкоднікамі ў садзе.

Нават ў цяперашнія дні гаспадарчага крызысу кожны сад можа даць добры даход тады, калі плады—яблыкі, ігрушкі—будуць адпавядаць вымогам пакупца. Чаго-ж трэба, каб напрыклад, яблыкі мелі запэўнены збыт, ды прытым па добрай цане? — Трэба, каб былі смачныя і—прыгожыя на выгляд. Тым часам, калі глянём на прывезеныя на рынак яблыкі ці грушкі, то якраз ня бачым, каб яны адпавядалі гэтым варункам; найчасцей яны дробныя, чарвівыя ды ў плямы. Вялічынныя пладоў залежыць таксама ад добрага дагляданьня, угнойваньня дрэва, ды аб гэтым ў свой час пагаворым. Сягодня разгледзім справу чыстаты і гладкасьці пладоў, а таксама іх ліку на дрэве, у залежнасьці ад шкоднікаў.

У вялікіх крамах бачым поўныя вокны надзвычайна прыгожых яблыкаў, па большай часці з Злучаных Штатаў Паўн. Амэрыкі; нашы і раўняцца з імі ня могуць. Чаму гэта? Бо там, у Амэрыцы вядзецца пляновая і бязупынная барацьба з ворагамі садоў, рознымі шкоднымі матылямі, кузуркамі і грыбкамі заражаючымі як лісьцё, так і плады дрэваў.

Пара і нам прыступіць да гэтай барацьбы і такім чынам палепшыць гадаваныя плады, ратаваць цэласць нашых садоў, якія, пааб'яданыя шкоднікамі, выглядаюць часта, як пасля пажару.

Барацьбу пачынаем ужо зімой, або як найраней вясной. Перадусім абходзім ўсе дрэвы, нават дзікія, якія растуць ў садзе, або каля саду і старанна збіраем з іх гнёзды матылёў і кузурак, якія скрываюцца ў сухім лісьцю, вісячым дзе-недзе на дрэвах. Пэўныя, шкодныя матылі складаюць ячкі на тоненькіх галінках дрэваў густа зьлепліваючы іх паміж сабою ў пярсьцёнак. Кожная кропка гэтакага пярсьцёнка, гэта паасобнае яечка, з якога вясной выйдзе гусьвіца, адзеля таго, што іх разам будзе некалькі соцен, то могуць аб'есці ўсё маладое лісьцё на дрэве. — Вось гэтыя „пярсьцёнкі“ мусім абіраць і паліць.

Некаторыя шкодныя кузуркі зімуюць пад нягладкай і палопанай карой; хочучы іх зьнішчыць, трэба кару абскрабьці тупым нажом або сярпом. Скрабаць трэба асьцярожна, каб ачысьціць дрэва ад нягладкага, адстаючага (няжывога) пласту кары, але не закрануць сподняга, беллага, жаўтаватага або зялёнага пласту.

Рана вясной, калі толькі дажджы не перашкаджаюць, трэба дрэвы пабяліць вапнай. Гэтае бяленьне карысна тым, што нішчыць розны мох, які, растучы на дрэве, цягне з яго сокі. Апрача таго бяленьне забівае кузуркі і іх яйкі, каторыя знаходзяцца ў шчэлках кары. Беленыя дрэвы ня лопаюць, што часта здараецца з дрэвамі нябеленымі, калі вясной дні ўжо крыху цёплыя, а ночы марозныя: тады сокі, ажыўленыя з паўднёвага боку сонечным цяплом, пачынаюць ў дрэве рухацца, а пасля ўночы замярзаюць і расьпіраюць кару.

Белім дрэвы пэндзлем даволі густой сумесься гашанай вапны, гліны, каравячага гною і попелу.

Але гэтыя захадаў яшчэ не даволі. Ёсьць шмат такіх шкоднікаў і грыбковых хваробаў, якіх гэтымі простымі сродкамі зьнішчыць ня здолеем. Тут прыходзяць нам на помач апырсківанні хэмічнымі сродкамі. Ёсьць іх вельмі шмат розных фірмаў і пад рознымі назовамі, але дзеля таго, што яны вельмі дарагія, то нават пералічываць іх ня будзем. З прасьцейшых сродкаў проці грыбковых хваробаў успомнім: „бардоскую“ жыжку

(рэцэпту глядзі „Самапомач“ № 2 с.г., стацыя аб памідорах), якой апырсківаем дрэвы рана вясной, перад лісьцём і як дрэвы перацвэтуць. Прочиў кузурак і гусьвіцаў ужываюць гэт. званую „Зелень Парыскую“, якой апырсківаем дрэва, калі распусьціцца лісьцё і зьяўляюцца кветкі.

„Зелень“ купляем ў аптэках. Разводзім так: 15 дэка (150 грамаў) „Зелені“ на 100 літраў вады і клею з 1 кіля жытняй мукі. Перад ужываньнем трэба добра перамяшаць.

Апошнім часам людзі стараюцца замяніць гэтыя сродкі яшчэ танейшымі. І вось чытаем у фаховых часопісах, што робяцца спробы апырсківаньня дрэваў штучнымі пагноямі, напр. патасовай соляй; калі яна 25 проц. то ў стасунку 2½ кл. на 100 літ. вады. Соль распускаецца ў цёплай вадзе і тады ўліць яе ў 100 л. вады і добра размяшаць. Перад ужываньнем трэба сумесь перацадзіць. Апырсківаць рана вясной і пасля адцвэтаньня.

Украінскі інжынер. О. Яхніцкі апырсківае ў сябе сьлівы проці вельмі шкоднай кузуркі г. зв. місачніка, каінітам, бяручы на 100 літ. вады 10—15 кл. каініту і кропіць гэтай сумесься сьлівы два разы: у лютым і ў сакавіку.

Як бачым, людзі ўсімі сіламі стараюцца ратаваць свае сады перад рознакімі шкоднікамі, якія зьяўляюцца прычынай малой вартасьці пладоў, а часта і заміраньня дрэваў. Дрэвы, якія будзем старанна даглядаць і апырсківаць будуць радзіць плады здаровыя, чыстыя і пры тым — у вялікім ліку, чым бязумоўна аплацяць ўсю нашу працу.

А. В.

Нож і пілка ў руках садаўніка.

У канцы лютага і ў сакавіку, калі няма вялікіх маразоў, можна прыступіць да дрэваў у садзе з нажом і пілкай. Падчас маразоў гэтага рабіць ня можна, бо мароз можа пакалечанаму дрэву пашкодзіць.

Аглядаем дрэва за дрэвам ці няма на іх галін (вецьця) скрыжаваных. Гэткія галіны, абціраючыся адна аб адну, калечацца, дзеля чаго адну з іх, слабейшую трэба адрэзаць, каб другой не перашкаджала расьці.

Адрэзваем таксама г. зв. „ваўкі:“ гэта галінкі грубыя, простыя, гладкія, з маленькімі вочкамі. Вырастаюць яны ў кутах грубых сукоў або ад пня ніжэй кароны. Карысьці ад іх няма ніякай, бо плады родзяць рэдка, а толькі адбіраюць сокі другім, нармальным галінам. Апрача таго трэба адрэзаць галіны зламаныя пад самым скалечаньнем, а галіны сухія або зьмерзлыя адкінуць зусім.

Трэба старацца, каб не адрэзваць жывых галін грубейшых чым на 2 цалі (палец).

Redaktar-Vydaviec inž. A. KLIMOVICH.

Заўважым, што калі будзем дрэвы абрэзваць кожную вясну, то грубейшыя чым на 2 цалі вырасьці не пасьпеюць. — Тонкія галінкі зрэзваем нажом, — грубейшыя адпілоўваем адумасловай пілкай. Кожную нягладкую рану трэба вострым нажом старанна выгладзіць і на другі дзень замазаць смалой або густой алейнай хварбай.

Раны зробленыя на дрэве ў той час, як яно зялёнае, г. зн. пакрытае лісьцём, замазваецца спецыяльнай масьцяй.

Старыя але здаровыя дрэвы можна адмаладзіць гэтак: вясной скарачваюцца ўсе галіны на $\frac{1}{8}$ даўжыні, абрэзваючы кожную над вочкам або над якой маленькай галінкай, а сучкі і галінкі залішне густыя зусім адкідаюцца.

Трэба гэта рабіць асабліва тады, калі старыя дрэвы адны з другімі стыкаюцца каронамі, родзяць шмат, але дробныя плады і не даюць на канцох галіны прыросту.

Адначасна з адмаладжываньнем трэба цэлы сад добра ўгнаіць. Скажам аб гэтым наступным разам. Зараз у наступным годзе дрэвы будуць расьці лепш, а праз два гады дадуць прыгожыя плады.

А. В.

Гаспадарчая хроніка.

— Прымусовая арганізацыя збыту прадуктаў земляробскай вытворчасці. Звужэньне коопэратыўнай самадзейнасьці, праведзенае ў найнавейшай зьмене коопэратыўнага закону ў Польшчы, знайшло свой водгук у адпаведнай аснове закону ўнесенага ў польскі Сойм праўрадавым палом Рудзінскім. Гэта анова закону прадбачвае звуужэньне ўжо ня толькі арганізаванай, але і асабістай гаспадарчай самадзейнасьці: трэба будзе — паводле гэтага праекту — ўсыяж некага пылацца, штодзе можна вырабляць і дзе і як прадаваць. — Да чаго дачакаемся яшчэ?

— Новае „вяселье“. Ведамы ўжо лёс польскіх арганізацыяў на нашых беларускіх землях: ня могуць ані рух з месца сваімі собскімі сіламі. Гэтакі лёс і мясцовых „Колкаў“. Дагэтуль Віленшчына мела сваю асобную цэнтралю гэтых „Колкаў“ а Наваградчыда — асобную. А дзеля таго, што абедзве нічога не рабілі ад таго часу, як „зарвала кароўка“, дык цяпер пастанавілі „пажаницца“ — злучыцца. Радзілі аб гэтым кіраўнікі „Колкаў“ на зьездзе ў Вільні 5 г. м. — Ну, няхай лучацца. Усё-ж ашчадней будзе рабіць хаўтуры адны супольныя, чым двое асобных.

Увага! — ГАДАВЕЛЬНІКІ КУРЭЙ — Увага!
Заграныя яйкі заручанай якасьці ад заводных курэй

КАРМАЗЫНАЎ (РОД-АЙЛЭНД)

па таннай цане дастанецца ў коопэратыве „ПЧАЛА“ — Вільня, Каралеўская 3—8.

Наша пошта.

Т. Баўтрош у Смаргонях: неатрыманыя Вамі нумары „Самапомачы“ высланы паўторна. Прычына неатрымання нумароў папярэдніх праўдападобна ў тым, што кепска быў паданы Ваш адрэс. Пішэце на будучыню адрэс выразна і поўна. Датыча гэта ўсіх.

П. Праўка ў Бірулічах і Ф. Коршун у Харосіцы: пробныя нумары „Самапомачы“ высылаем. Далей будзем пасылаць толькі тады, калі прышліце падпіску. Папробуйце сабраць камплет падпішчыкаў (10 чалавек).

Я. Матэлёнак у Кавалькох: прысланае перадапамады паводле адрэсоў. Два экзэмпляры № 2 „Самапомачы“ пасылаем. Спадзяёмся, што і Вы не астанецца на шэрым канцы ваших рупных зьбіральнікаў падпіскі на камплет „Самапомачы“. У такім выпадку можам зарахаваць Вам на рахунак камплету і прысланыя ўжо 3 зл.: аставалася-б даплаціць толькі 9 зл. Падумайце і праз Вялікідзень папрауйце! У Вашым куде яшчэ глуха. Цешымся, што пачуем аб Вашай працы. Чакаем.

С. Сіткевіч у Дубне і А. Патаповіч у Рачканах: праспэкты і праграмы Завочнага Курсу Коопэрацыі Вам высланы. На Курс можаце яшчэ быць прынятымі. Навука бясплатная. Аплата коштаў друку і перасылкі выносіць за цэлы Курс: 16 зл. — калі плаціць адразу і з-гары, або 21 зл. пры аплаце ў 5-цімесячную рассрочку (5+4+4+4+4).

Інж. А. Шаху ў Чэхаславаччыне і Я. Гапановічу ў Варшаве: шчырая Вам падзяка за падмогу нашага саматужнага выдавецтва: часопісі „Самапомач“ і Курсу коопэрацыі. Каб Ваш прыклад знашоў больш насылядоўцаў сярод раскіданай па сьвеце беларускай інтэлігенцыі.

К-ва „Лучнасьць“ у Жойдзішках: атрымалі і прымаем да ведама. Чаму дагэтуль нікога з сваіх людзей не запісваецца на Завочны Курс Коопэрацыі? Тож у Вас і ўся бяда ў тым, што няма на месцы людзей, якія-б маглі ўзяцца за працу, разумеючыся ня толькі на кнігаводстве (чужым), але і на ідэювых падставах коопэрацыі, таваразнаўстве, арганізацыі і тэхніцы прадажы і на коопэратыўным законадаўстве. Бяз гэтага ня рухнецца з месца.

— усё з Н.: скуль гэтэулькі ў Вас пэсымізму? Ахвотна верым, што цяжка, але нідзе лёгкага нічога няма, а кіненую работу ўсё роўна трэба будзе рабіць і то ўсё ад пачатку. Дык больш веры!

М. С. ў В.-Л.: вельмі шкода, што Вам ня прышлося ў прадбачаным часе пабыць у Вільні. Чакаем абяцаных вестак аб Ваших коопэратыўных пляцоўках.

Коопэратывы: „Самапомач“ у Вял.-Ліпе і „Поўня“ — у Браносаве: за зьмешчаныя ў нас абвесткі аб упісаньні Вас у гандлёвы рээстр палічылі мы толькі па 10 зл. з грашамі. Рэшту заплачаную ў Суд на рахунак абвесткі спаганяйце ад Суду назад, ды выкарыстайце на справы агульнай карысьці, напр. выпішэце хоць па аднаму камплету (10 штук) „Самапомачы“.

К-ва „Зорка“ ў Кожаве: Вашу абвестку зьмесьцім, але і ад Вас чакаем неадкладнай падпіскі на камплет „Самапомачы“.

УСІМ падпішчыкам на камплеты „Самапомачы“: ёсьць яшчэ нязначны лік гадавікоў „Самапомачы“ за 1932-33 год, якія — покуль хопіць запас — вышлем кожнаму камплетчыку (дзесятніку) па атрыманы ад яго 1 залатоўкі. Скарыстайце за аказіі мець гэты гадавік, які за пару гадоў будзе дарагой рэдкасьцю!

Для першых 10-цех камплетчыкаў „Самапомачы“ ёсьць яшчэ ў рэдакцыі адрывуныя беларускія календары на 1934 г.: пасьпяшэце прыслаць усю падпіску не пазьней 20 красавіка і тады атрымаеце календар. Інакш календары будуць прададзены звольнай рукі.

Pierasyłka aplaçana ryčakam.

CANA NUMARU 40 HRAŠOŨ

